

Voor u uitgestippeld...

Toename van emotionele en gedragsproblemen onder Amsterdamse VO scholieren tussen 2004 en 2014

Gelezen door Madelon Meijer-Hoogeveen en Yolanda Sommer

De SDQ (Strengths and Difficulties Questionnaire) vragenlijst wordt op veel middelbare scholen gebruikt om emotionele en gedragsproblemen onder jongeren in kaart te brengen. In dit onderzoek worden de uitslagen van deze SDQ vragenlijsten over een periode van 10 jaar in kaart gebracht met als doel om trends over de jaren te signaleren. Meer inzicht in welke trends er zijn in emotionele en gedragsproblemen onder jongeren, en wat daarbij de veroorzakende factoren zijn maakt dat zowel hulpverlening als preventieve beleidsbeslissingen daarop kunnen worden aangepast.

◉ **STIP: wat lezen wij?**

In dit onderzoek van de GGD Amsterdam en het VUMC werden in een periode van 10 jaar tijd emotionele en gedragsproblemen in kaart gebracht onder middelbare scholieren in de regio Amsterdam.

Hoe gingen de onderzoekers te werk en wat vonden ze?

Tussen 2004 en 2014 zijn er elk jaar op de middelbare scholen SDQ (Strengths and Difficulties Questionnaire) vragenlijsten ingevuld door leerlingen die op dat moment 13-14 jaar oud waren. Het doel van het onderzoek was om veranderingen in de tijd in kaart te brengen wat betreft emotionele en gedragsproblemen, en daarbij verschillen tussen sociodemografische groepen te bestuderen. Daarom werden in de vragenlijsten ook sociodemografische kenmerken (leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, etniciteit, en familie samenstelling), leefstijlfactoren en een gezondheidsprofiel opgenomen. De vragenlijsten werden in de klas afgenomen, onder supervisie van een jeugdverpleegkundige en een leerkracht. Elk jaar werd de vragenlijst door 90% van alle middelbare scholieren in de regio Amsterdam ingevuld. Ziekte was de meest voorkomende reden om de vragenlijst niet in te vullen. In totaal zijn er 56.159 vragenlijsten afgenomen in 10 jaar tijd.

De SDQ vragenlijst bevat 25 vragen die gaan over gedrag en emoties die de leerling heeft ervaren in de afgelopen 6 maanden. De vragen zijn onderverdeeld in 5 categorieën, namelijk emotionele problemen, gedragsproblemen, hyperactiviteit/aandachtstekort, problemen met leeftijdsgenoten en pro-sociaal gedrag. De totaalscore van de SDQ vragenlijst is gebaseerd op de eerste vier categorieën, en is gebruikt in dit onderzoek.

Eén op de 10 leerlingen had een afwijkende totaalscore op de SDQ vragenlijst. Ruim 7% van de leerlingen had een afwijkende score in de categorie emotionele problemen en ruim 13% in de categorie gedragsproblemen. De prevalentie van een afwijkende totaalscore op de SDQ vragenlijst nam toe tussen 2004 en 2014, vooral onder meisjes (10% in 2004 naar 14% in 2014). Onder jongens bleef het percentage gelijk tussen 2004 en 2014 (8%). De toename van een afwijkende score onder meisjes werd vooral verklaard door een toename in de categorie emotionele problemen (10% in 2004 naar 12% in 2014). Bij alle leerlingen werd een toename van een afwijkende score in de categorie hyperactiviteit/aandachtstekort gezien (16% in 2004 naar 20% in 2014). Onder HAVO en VMBO-T leerlingen was deze toename het grootst.

Gedragsproblemen bleven gelijk over de jaren, zowel voor jongens als voor meisjes. Er werden geen verschillen gevonden tussen de verschillende etnische groepen.

Wat is van belang voor de interpretatie van de resultaten?

Het kan zijn dat in tien jaar tijd het normaler is geworden voor leerlingen om over hun emotionele problemen te praten. Tegelijkertijd benadrukken de auteurs dat, als dit een verklaring zou zijn, de verwachting dan is dat de toename op alle gebieden gezien wordt. De auteurs benoemen verder dat er in tien jaar tijd toegenomen prestatiedruk is ontstaan op middelbare scholieren, zowel vanuit ouders als leraren. Ook is er toegenomen sociale druk vanuit sociale media. Deze veranderingen kunnen van invloed zijn geweest op de resultaten van dit onderzoek.

De toename in de categorie hyperactiviteit/aandachtstekort zou verklaard kunnen worden door een toegenomen bewustzijn onder de bevolking. Verschillende omgevingsfactoren zouden ook een verklaring kunnen zijn voor een werkelijke toename in hyperactiviteit/aandachtstekort onder middelbare scholieren, zoals bijvoorbeeld toegenomen luchtvervuiling en geluidsoverlast, en toegenomen schermgebruik en spelen van videogames onder adolescenten. In dit onderzoek is een oorzakelijk verband tussen de toegenomen problemen onder middelbare scholieren en de hierboven genoemde mogelijke verklaringen niet aangetoond.

◉ STIP: wat kan de JGZ hiermee volgens de Stippel-Brigade?

De auteurs benadrukken dat de bevindingen van dit onderzoek aantonen dat we voorzichtig moeten zijn met concluderen dat er toegenomen problemen zijn onder middelbare scholieren in het algemeen, omdat er onderlinge verschillen zijn. Het kan bijvoorbeeld zo zijn dat veranderingen in de maatschappij, zoals de bovengenoemde toegenomen sociale druk, meer invloed hebben op meisjes dan op jongens.

Als er beter in kaart gebracht wordt wat deze onderlinge verschillen zijn, dan kan niet alleen hulpverlening daarop worden aangepast, maar ook bij beleidsbeslissingen preventieve maatregelen worden genomen.

◉ STIP: reactie van de auteur

Leonie van Vuuren, één van de auteurs van dit onderzoek, hebben we gevraagd wat volgens haar de belangrijkste boodschap van haar onderzoek is voor de JGZ. Haar reactie: "De gevonden toename van emotionele en gedragsproblemen benadrukt het belang van screening door de JGZ op scholen inclusief een passend aanbod voor de leerlingen waarbij problemen worden gesignaleerd. Ook laat de studie zien dat risicogroepen kunnen veranderen over de tijd, waardoor het belangrijk is dat met de screening risicogroepen goed in kaart worden gebracht. Preventie en het aanbieden van de juiste zorg begint bij een goede doelgroepselectie".

◉ STIP: ook nog wetenswaardig...

Tijdens de Corona crisis is [onderzoek](#) gedaan naar het welbevinden onder jongeren. Dit onderzoek toont aan dat jongeren die al voor de Corona crisis kampten met mentale problemen, verergering van hun klachten ervoeren tijdens de Corona crisis, vooral tijdens de lockdown perioden. Ook hier geldt dat als nog beter in kaart gebracht wordt welke factoren van invloed zijn op het mentaal welbevinden van jongeren, daarop kan worden aangesloten wat betreft hulpverlening en beleidsbeslissingen.

◉ STIP: verantwoording

Titel artikel: *Sociodemographic differences in 10-year time trends of emotional and behavioural problems among adolescents attending secondary schools in Amsterdam, The Netherlands*

Auteurs artikel: van Vuuren CL, Uitenbroek DG, van der Wal MF, Chin A Paw MJM

DOI-code: DOI:10.1007/s00787-018-1157-5

Tags: #Psychosociaal, #SDQ, #Preventie